

Сања Раденковић
Докторант на Филолошком факултету
Телеком Србија
sanjar@telekom.rs

[https://doi.org/10.18485/ai_san_o_gradu.2019.ch14908\(520\)](https://doi.org/10.18485/ai_san_o_gradu.2019.ch14908(520))

САН О ГРАДУ – ТОКИО

Јапан је одувек био земља која је привлачила стране истраживаче, трговце, морепловце. Мењао се под утицајем разних култура прихватајући оно најбоље и прилагођавајући стечена знања својим вредностима. Јапан и градови у њему су се мењали, снови су се испуњавали, различите културе су сарађивале на овим просторима, усвајала су се знања из различитих културних матрица. Токио, односно Едо, како се раније звао овај град, заправо је град контраста, као што је уосталом и читав Јапан. У њему можемо видети спој савремене културе и вишевековних обичаја, веровања и ритуала. Као што је ауторка имала прилике да сазна проучавајући однос Србије и Јапана, управо је наш нобеловац Иво Андрић први пут поменуо реч Јапан у свом делу *Ex ponto*. У овом раду описаћемо развој града који је касније утицао и на развој многих других градова у Јапану. Сан о граду у једном тренутку постаје јава.

Кључне речи: Едо, цивилизација, култура, просперитет, економија.

Токугава период трајао је од 1603. до 1868. године, дакле пуних 265 година. Назив је добио по човеку који је успоставио шогунат са најдужим периодом трајања, племићу, ратнику Иејасу Токугава. Овај период се још

назива и 'Едо период', по називу града у којем је Иејасу Токугава формирао своју престоницу, централну власт и владу. Град Едо ће 256 година касније постати Токио. Токугава шогунат (влада) је успоставио трајни мир у Јапану, извршено је уједињење зараћених кланова, помирење зараћених великаша (додуше, војним путем, насилно), сломљен је сваки отпор. Власт шогуната је успела да наметне свој модел баку-хан власти који се заснивао на следећим принципима: потчињавање централној власти шогуна, вазални однос осталих великаша према шогуну и његовој породици, безусловно поштовање према шогуновој власти, заједници, и оданост миру, безусловно очување породице као језгра заједнице, подређеност појединца интересима заједнице, очување и развијање културних, философских, и других вредности заједнице. Ови принципи су довели до тога да Јапан утоне у 265 година дугу самоизолацију, да се готово сасвим затвори према спољашњем свету, нарочито према политичким и религијским утицајима са Запада. С једне стране ово јесте довело до стагнације у јапанском друштву, али с друге стране избегнута је колонизација, заустављени су унутрашњи исцрпљујући и крвави грађански ратови и очуван је мир. Јапан је у тихој изолацији могао да негује своје културне баштине и цивилизацију. И изнад свега, ова самоизолација омогућила је процес у којем је обликована јапанска нација, јапански национални идентитет и јединство Јапана. Едо је древни назив за Токио. Током владавине Токугава Шогуна, јапански цар владао је у изолованом величанству у царском граду Кјотоу. Међутим, прави центар моћи и власти, привреде и друштвеног живота био је Едо, где је живео Шогун и владао земљом. За већину људи у Јапану, Едо је више од историјског града пошто он поседује и симболичку слику и значење.

Он представља скоро све што Јапанци сматрају делом њихове „традиционалне“ културе. За Јапанце Едо има романтичну слику носталгије и драге прошлости, која се у великој мери опажа и данас. Иако данашњи Токио на први поглед изгледа врло савремено и види се утицај западних земаља, у његовој сржи налази се дух Еда. У овом граду дешавао се сав културни и економски живот Јапана. Едо је био центар трговине, уметности, економије, заната и производње. Специфично уређење јапанског друштва имало је јак утицај на цветање ове изоловане цивилизације, те се у наставку овог рада детаљније анализира друштво и живот у Едо периоду, конкретно у самој жижи Јапана.

У овом периоду чак 200 година није било никаквих ратова, и народ је уживао у миру, стабилности, културном и образовном просперитету. Велика посвећеност дата је законима и правилима која се тичу класне поделе у Еду. Ова подела је производ већ дугогодишње традиције и културе која се вековима развијала у Јапану, и она представља хомогену смешу како шинтоистичких, конфуцијанских и будистичких принципа тако и чисто јапанске мисли и духа. Потпуно изолован од остатка света, шогун је живео у Едо замку. Ова тврђава била је велика и састојала се из више једноспратних и вишеспратних грађевина. У њему је живело целокупно дворско племство, које је имало своје делове замка, као и породице даимјоа које су биле у обавези да бораве код шогуна. Замак је био најлепше уређен, са безброј вртова, потока и долина. Доста пажње дато је заштити овог утврђења. Оно се већ налази у тешко приступачном делу на брду, окружено рововима и мочварама.

Развој јапанске економије почиње тек од Едо периода кад су се јавили услови економског напретка. Ти услови су следећи:

1. Политичка стабилност
2. Пољопривредни развој и повећање продуктивности
3. Развој система транспорта
4. Развој тржница и богате трговачке класе
5. Развој занатства
6. Подршка развоја од стране локалне и државне власти
7. Висок ниво образовања

Трговина је почела да се развија из повећања производње усева. Како се из просте производње за личне потребе прешло на обимнију производњу, јавила се потреба за пласманом истих. Због затворености земље, углавном је само унутрашња трговина цветала. Наравно постојали су и изузеци. У складу са тадашњом политичком ситуацијом, спољна трговина се обављала искључиво са Корејом, Кином и Холандијом и то само преко одређених острва. Са Корејом је трговина обављана преко острва Цушима, а са Кином и Холандијом – преко острва Деђима.

Холандија је била једина земља запада са којом је Јапан вршио размену робе у овом периоду. Успостављен је монопол над увозом и извозом робе. Највећи приход Јапану доносио је извоз сребра и бакра. Увозила се и лековита биљка гинсенг из Кореје. Ширила се и индустрија, поготово занатско-трговинска индустрија. Унапређује се производња памука, папира, свиле, соли, сакеа, чаја, лекова, оружја, рафинисаних уља, воска.

Производи су се ширили на веће тржиште, стварана су трговачка удружења еснафи, урбанизација градова се ширила. Град Едо је био центар Токугава шогуната и прехрамбене индустрије, а Осака је био трговински центар, док је Кјото био занатски и културни центар.

Трговци су набављали доста намирница и рукотворина на селу и продавали су их самурајима у граду. Урбанизацији је допринео и велики број војних гарнизона у градовима, што је носило са собом, поред веће популације и друге развојне потребе. Развој трговине допринео је ширењу културе, а развој индустријализације је допринео ширењу образовања, посебно у Еду. Отварају се позоришта, као што су бунраку, кабуки, но, штампају се књиге, продају се слике, музички инструменти, играчке, оружје, одећа. Едо период представља последњи део великог периода јапанске цивилизације и уметности. Оно што је овај период чинило епохалним је успон обичних људи, појединачно занатлија, трговаца и земљорадника, на виши ниво цивилизације, стварањем особене и јединствене уметности.

Уметност је била подељена на две велике струје: аристократску и плебејску. Ове две струје текле су једна уз другу без претераног мешања. Тадашња елита, господи и даме, окупљала се у замковима и резиденцијама – јашики. Даимјои и самураји градили су ратнички кодекс части, окружујући се приборима од лака, порцелана, бронзом.

Едо, Кјото и Осака, који су пуни занатлија, уметника и трговаца, имали су мало привилегија, али су осмишљавали за себе методе самоизражавања у локалној управи, школама, науци, књижевности и уметности.

Уметност је расцепкана на велики број различитих школа и експеримената. Запажамо најмање осам школа, од којих су само четири достигле ширину и узвишеност.

Једна од тих школа била је Кано школа и њен најпознатији представник био је Кано Тању. Он је пребацио свој атеље из Кјота у Едо у жељи да постане дворски сликар. Као што можемо приметити у живописном Едо периоду, Јапан, као и Едо су доживели бројне и значај-

не економске, привредне, политичке и културолошке промене, те није ни чудо што се данас сматрају једном од најсавременијих држава, односно једним од најсавременијих градова. У овом случају сан о граду једног шогуна, постао је и више од јаве.

Извори и литература

Japan-Light and Shadow in the Land of The Rising Sun. White star publisher, 2010.

Марковић, Љиљана и др. *Јапан у праскозорје модернизације*.

Београд : Филолошки факултет, 2016.

Matsunosuke, Nishiyama. *Edo Culture*. 1912.

Сања Раденковић

САН О ГРАДУ – ТОКИО

Градови на Путу свиле одувек су били предмет истраживања разних народа, академица, учењака. Спајање континента, Истока са Западом, отварање могућности за сарадњу и размене међу нацијама, уз одржавање добрих односа, интригирани су стране истраживаче.

Овај пут заправо представља све људске активности које су се обављале на простору Евроазије у оквиру размене информација, трговине, културних и материјалних добара, путовања и искустава у сусретању различитих култура и цивилизација на путовањима. Чињеница да је свила у династији Танг, у централној Азији и северозападној Кини, била не само роба којом се трговало већ и платежно средство, вероватно је утицала да се повежу и сарађују различите цивилизације и уче се вредности различитих цивилизација.

Како је изјавио кинески председник Си Ђипинг: „Дух пута свиле је велико наслеђе цивилизације које доноси мир и

повезује народе. Омогућава народима дуж њега да узајамно уче кроз размену искустава и знања, а доноси и корист кроз размену робе и људи“.

Зато пут свиле можемо посматрати као пут повезивања различитих култура и народа, њихову узајамну сарадњу, утицаје и промене које су се одвијале под тим утицајима. Уз пут свиле, градила се мрежа путева, мрежа односа који су се развијали, сусретале су се цивилизације и размењивала добра.

Иако је важно истаћи значај трговине у том периоду због тога што се трговало разним добрима од свиле, преко драгог камења, намирница и свим осталим важним добрима за народе тог периода, још је важније истаћи размену идеја због сусретања различитих цивилизација.

Тако су се мешали: шаманизам, јудаизам, будизам, махихејизам, источно хришћанство и ислам, западно хришћанство и конфуцијанизам, итд. Преплитали су се језици и писма, уметности и књижевности, религије и филозофије.

Токио је био један од градова на овом путу. Токио, званично зван Метропола Токио, једна је од 47 префектура Јапана и његов је главни град од 1869. године. Шири област Токија је најнастањенија метропола на свету. Седиште је јапанског цара, владе и дводомног парламента. Налази се у Канто региону на југоисточној страни главног острва Хоншу и у њега спадају Изу и Огасавара острва. Пре него што је добио име Токио, град се звао Едо и име је промењено када је цар Меиџи преселио престоницу из Кјота у Едо и променио му име у Токио (источна престоница). Метропола Токио је настала 1943. када су спојене префектура Токио и град Токио.

Токио има 39 милиона становника, што је 50% више него било која друга урбана област. Његова економија је 2.500.000.000.000 америчких долара јача од било којег другог града. Да је држава, Токио би био осма најјача економија на свету. Токио, иако називан градом, заправо је метрополска префектура која комбинује елементе града и префектуре, карактеристика која је јединствена Токију.

Управо овакво напредовање и економски развој овога града може се повезати не само са јапанском културом, већ и са искуствима које су Јапанци стекли, а искуства на путу свиле су више него драгоцене.

Sanja Radenković

DREAM ABOUT CITY – TOKYO

Japan has always been a country that has attracted foreign explorers, traders, sailors. This country was changing under the influence of different cultures, accepting the best and adapting the acquired knowledge to its values. Japan and the cities in it were changing, dreams were being fulfilled, different cultures were cooperating in this region, knowledge from different cultural matrices was being adopted. Tokyo, or Edo, as it used to be called, is actually a city of contrasts, as is Japan, after all. In it we can see a blend of contemporary culture and centuries-old customs, beliefs and rituals. As the author has had the opportunity to learn by studying the relationship between Serbia and Japan, it was our Nobel laureate Ivo Andric who first mentioned the word Japan in his work *Ex ponto*. In this paper, we will describe the development of a city that later influenced the development of many other cities in Japan. The dream of a city at one point becomes a reality.

Keywords: Edo, civilization, culture, prosperity, economy.